

UDVIKLINGSRÅDET - Tåge om udsigtsposten.

Af Viggo Jonassen. Social Politik 2008:5

Hvordan går det med det sociale område siden strukturreformen pr. 1.1.2007? Reformens vise forældre ville sikre, at der var kontrol på den sag. Så man vedtog et ganske sindrigt informationssystem til at sikre, at befolkning og folketing og regering kan vide besked.

Og der er noget at vide besked med! Et hovedtræk i strukturreformen var kommunalisering af hele det sociale område og specialundervisningsområdet. De fleste amtslige institutioner skulle overtages af kommunerne ("skal-institutionerne"). En mindre del af de amtslige institutioner kunne dog forblive i regionalt regi ("kan-institutionerne"), men den kommune, hvor institutionen er lokaliseret, kan på ethvert tidspunkt kræve at "hjemtage" institutionen. Og mindst lige så vigtigt: kommunen skulle betale for brug af institutionen, hvad enten den selv driver institutionen eller en anden kommune driver institutionen eller regionen driver institutionen.

Et hovedformål med betalingsordningen var at "motivere" kommunerne til at vælge de billigst mulige løsninger, når handicappede skal trænes eller møgunger anbringes i institution eller Og sådan lidt for de tungnemme: alle institutioner, hvor kommunerne kan købe ydelser, skal være optaget på den såkaldte "tilbudsportal", hvor man foroven i den enkelte institutions annonce skal vise døgnprisen!

Hvordan finder kommuner og region så ud af, hvor mange dag- og døgnpladser der er brug for til sent udviklede, sindslidende, truede og truende unge, autister, blinde, døve, demente? Jo, det sker i de såkaldte *rammeaftale-forhandlinger* mellem kommunerne og regionen. Hvert år inden 1. maj skal den enkelte kommune indsende redegørelse til regionen for, hvor mange pladser man vil bruge i det efterfølgende år. Derudfra forhandles kapacitet, og det aftales hvilke kommuner der stiller hvilke og hvor mange pladser til rådighed til den fælles pulje, og hvor mange pladser regionen stiller til rådighed i hvilke typer institutioner.

Men - det er jo altså også vigtigt, at regering og folketing (og offentlighed?) kan vide, hvad der sådan overordnet sker på området. Derfor er der i hver af regionerne nedsat et *Udviklingsråd*, hvis opgave er at "overvåge udviklingen på det sociale område og specialundervisningsområdet" i reformens første 4 leveår. Siden skal der tages stilling til ordningens videreførelse. Ikke nok med at rådene skal "overvåge". De skal også til regeringen indberette, hvorefter ministeren skal tilstille Folketinget en redegørelse. Rådet består i Region Midtjylland af repræsentanter for kommunerne (19 i alt), repræsentanter for regionsrådet (4 i alt) og repræsentanter for forskellige brugerorganisationer (12 i alt), og rådet er startet på overvågningen i marts 2008.

Der er sørget for et informationssystem. Man har etableret et "Centralt Informations- og Analyse System - CIAS - hvortil alle kommuner kvartalsvis skal indberette. De skal indberette, hvor mange personer der modtager hjælp efter hvilke paragraffer i serviceloven ved slutningen af kvartalet, og de skal gøre rede for tilgang og afgang i kvartalets løb. Ikke nok med det - kommunerne skal hvert år inden 1. marts levere en indberetning til Udviklingsrådet om udviklingen, også lidt mere kvalitativt beskrevet, i egne institutioner. Ministeren kan angive temaer, som kommunerne særskilt skal belyse i denne inden-første-marts redegørelse. Endelig kan Udviklingsrådet selv iværksætte undersøgelser.

Alle disse data har Udviklingsrådet altså til rådighed som grundlag for at afgive redegørelse til Velfærdsministeren. En sådan redegørelse skal vi levere senest 1. maj, så ministeren kan nå at afgive sin redegørelse til Folketinget inden sommerferien.

En herlig konstruktion.

Hvordan er så udblikket fra min udkigspost, som bruger-repræsentant i Udviklingsrådet for Midtjylland?

Grumset, tåget!

CIA-systemet har ikke fungeret i 2007. Eller rettere: nogle kommuner har indberettet som de skulle hvert kvartal. Nogle kommuner har indberettet en del af de poster, de skulle i hvert kvartal. Og nogle kommuner har indberettet for nogle af kvartalerne. Facit er, at det talmateriale, der skulle være den ene bærende søjle i Udviklingsrådets arbejde, ikke kan sige noget klart om antal af mennesker, der modtager hvilke ydelser pr. udgangen af 2007, og slet ikke noget om ændringer/udviklinger i løbet af 2007. Det skal i øvrigt bemærkes, at kommunerne ikke indberetter om specialundervisning til CIAS.

Den anden hovedsøjle, som skal bære rådets arbejde, er de kommunale inden-første-marts redegørelser plus regionsrådets redegørelse. Redegørelserne er bygget over en skabelon, som i nogen henseende er sammenfaldende med CIAS, men også er tænkt at supplere og som også udelader nogle af punkterne i CIAS-skemaerne. Redegørelserne er af noget blandet beskaffenhed - og de er generelt meget ordknappe! For ikke at sige: ikke overdrevent oplysende.

Og så har vi tal fra det centrale klagenævn vedr. specialundervisningen - et nævn, som behandler klager over omfang og kvalitet af tildelt undervisning. Og jo - tal for behandlede klager er interessante. Men - tal for, hvor mange der modtager specialundervisning og i hvor mange timer på baggrund af hvilken indlæringsproblematik ville have været mere relevante. Dem har vi ikke

Det korte svar på indledningsspørgsmålet, om hvordan udviklingen har været på socialområdet og specialundervisningsområdet i 2007, er: spørgsmålet, kan ikke besvares. Vi har ikke kvantitative eller kvalitative data til at svare på spørgsmålet. Udviklingsrådenes sekretariater vil udarbejde redegørelser, som siger det samme med en del flere ord - og rådene vil holde møder, hvor de behandler og tilretter sekretariaternes forslag til redegørelse.

Jamen, for pokker - er der ingen der ved, hvordan udviklingerne på området er? NEJ!

Der er såmænd ellers relevante spørgsmål nok. Mange kommuner har som "beliggenhedskommuner" overtaget amtslige institutioner, hvis drift de først ved overtagelsen for alvor skulle til at skaffe sig kendskab til. Hvordan har brugere og personale og ledelse oplevet de nye driftsherrer? Der er ikke lavet undersøgelse. En del af de overtagne institutioner er i løbet af 2007 blevet friseret med en kommunal økonomisk grønthøster. Virkninger? Vi har ikke noget samlet kendskab. En del af kommunerne har i 2007 været igennem en sparerunde. I nogle tilfælde har sparerunden fredet de overtagne institutioner men øget presset på dem, fordi "normal-området" er blevet økonomisk beskåret - hvilket alt andet lige normalt vil give mere pres på specialområderne. Virkninger? Som ovenfor. Ingen af de kommunale redegørelser i reg. Midtjylland nævner sparerunder eller deres virkning. Hvor mange af de overtagne institutioner er blevet fusioneret /samdrevet med hidtil kommunale institutioner? Vi ved det ikke.

Et gennemgående træk i redegørelserne er, at kommunerne tilstræber større grad af "selvfor-syning". Hvad kommer det til at betyde f.eks. for mindre handicapgrupper? Vil man etablere lokale tilbud til en flerhed af handicapter under samme tag, med den begrundelse at de jo alle er handicappede? Eller vil der blive etableret specialinstitutioner, der drives i fællesskab af flere kommuner, som loven giver mulighed for? I hvilket omfang vil kommuner købe ydelser eller institutionspladser hos andre kommuner, i stedet for at gøre det hos regionen?

Et andet gennemgående træk er "mere vægt på" og "stærkere fokus på" tidlig og opsøgende og mere helhedsorienteret indsats for børn og unge og handicappede og .. og .. Om sådanne formuleringer udtrykker en ætsende selvkritik af egen hidtidig kommunal praksis eller udtrykker et konsulentfirmas buzz-wording, fremgår ikke.

Et område så vigtigt som genoptræning og vedligeholdelsestræning, herunder grænseområdet mellem genoptræning efter sundhedslov og vedligeholdelsestræning efter servicelov, er ubelyst.

Region Midtjyllands redegørelser har flere interessante oplysninger. Blandt dem er, at kommunerne i løbet af 2007 har købt flere ydelser / pladser hos regionen end oprindeligt budgetteret. Så - regionen har måttet udvide plads-tal og indkøbe ekstra personale. Men - hvad betyder en sådan

praksis for kapacitetsplanlægning og rekrutterings- og efteruddannelsesplanlægning? Regionen skriver også, at kommunernes ret til med mindre end et års varsel at "hjemtage" institutioner har skabt utryghed og planlægningsbesvær for personalet i de enkelte institutioner. Det er altså ét felt, hvor vi faktisk ved noget. I konsekvens heraf er der stillet forslag om, at kommunerne lover at give længere varsel for krav om hjemtagning - hvilket forslag Århus Kommune har set der rimelige i.

I nogle af udviklingsrådene er arbejdet præget af lavt kommunalt fremmøde og oplevelse af frustration hos brugerrepræsentanterne, fordi datagrundlag for arbejdet mangler (udtalelser fra medlemmerne på møde for brugerrepræsentanter).

De 5 udviklingsråds redegørelse til Velfærdsministeren vil altså blive en kop tyndt øl. Derefter vil minister Karen Jespersen hælde kopperne op til et krus endnu tyndere øl og servere for Folketinget.

Hvis rådernes formål - at overvåge udviklingerne på området og udstikke udviklingsretninger - skal indfries, ja så kræver det som minimum, at kommunerne tager opgaven alvorligt og bidrager med talmateriale og problemformuleringer for de overtagne områder. Og for den sags skyld: sociale områder, man havde også i forvejen.

Det bliver i heldigste fald med virkning for 2008, at tågen letter.

Viggo Jonassen

Næstformand i Udviklingsråd Midtjylland - indstillet af Danske Handicaporganisationer
tidl. byrådsmedlem i Århus, og lektor emer. ved Den Sociale Højskole, Århus